

saját nyomorúságuk ébresztett rá az igazságra.

Mindez igen érdekes, formailag újításnak is tűnik első pillanatban, valóságban azonban mégis a műalkotás rovására megy. Ugy érezzük, egységesebb, meggyőzőbb lett volna, ha ezek együtt és egyszerre élnek, formálódnak a regényben s a reflexiók helyett maga az eleven élet tesz bizonyosságot s fejezi ki az író mondanivalóját.

SERES JÓZSEF

RICHARD WRIGHT: FEKETÉK ÉS FEHÉREK. (Dante.)

Az amerikai kapitalista társadalom legkiáltóbb szegényletes problémáját, a négerkérdést tárja elénk e könyv a maga teljes, brutális valóságában.

Egy néger beszél el e könyvben saját sorsát s ezért hiteles Wright írása. Öntudatos, felvilágosult fekete ember a főszereplő; az ő kinokkal teli útja, vergődése nyit távlatot előttünk a megaláztatott milliók élete felé. Ma, akik már a társadalmi felemelkedés útjára tértünk, sokat tanulhatunk e könyvből. Látjuk az osztálytagozódás kiáltó ellentéteit és meggyűlöljük a Dél hitvány tradícióit, melyek oly nagy szakadékokat támasztanak ember és ember között.

A regény műfajilag is egységes, majdnem hibátlan. Stílusa erőteljes, színes. Lélektani motiválása helyenként megdöbbentő. A fordítást Kőszegi Imre végezte figyelemreméltó hűséggel.

HORVÁTH IMRE

ARANY JÁNOS ÉS PETŐFI SÁNDOR LEVELEZÉSE. (Hungária.)

Ez a kis kötet a klasszikus és ezért örökké modern magyar költészet két legnagyobb alakjának a leveleit tartalmazza. A levélváltás Petőfi 1847 február 4-én kelt levelével kezdődik (az ismeretes Arany János-hoz című verssel együtt): A 62 darabból álló ciklus utolsó levele ugyancsak Petőfié, 1849 július 11-ről, Mezőberényből. Arany többek között ezt írta jegyzéként erre a levélre: „És ez hozzám utolsó levele Petőfinék. Mező-Berényből Váradra, s onnan Erdélybe ment, hogy Bemhez csatlakozzék; ... sietett meghalni!”

Petőfi és Arany barátságáról felesleges bármiféle mondani, ez mindenki előtt ismeretes, másrészt a könyv előszava bővebben kifejti.

Az előszó három részből tevődik ösz-

szre: az első Gyulai Pál méltatása a két költő barátságáról (1883., Kiszaludytársaság), azután részlet Arany László bevezetéséből, melyet apja hátrahagyott iratai és levelei elé írt (1888), végül a harmadik rész Szendrey Júlia naplója és levelei kiadásából való (1930., Mikes Lajostól). Amint látjuk tehát, az előszó nem egységes, sem szerkezetileg, sem időbelileg, habár a részletek jól kiegészítik egymást s kellő világossággal értesítenek bennünket a levelezés körülményeiről, (ezt elősegítik a levelekhez csatolt jegyzetek is) s magáról a levélananyag sorsáról, kiadásukról, az egyes levelek lappangásáról, stb.

Mégis érezhető hiánya ennek a kétségtelenül értékes könyvnek, hogy nem kapott egységes bevezetést. Még ennél is súlyosabb hiba az, hogy a két költő barátságának méltatását Gyulai Pál szavaira bizza, amelyek ezelőtt 65 évvel hangzottak el, s minden alapvető megállapításaik ellenére is ma már átértékelésre és kiegészítésre szorulnak. Azt hisszük, hogy irodalomtörténészeink közül bizonyára vállalkozott volna valaki erre a szép feladatra s új szempontok felvetésével modern átértékelését nyújtotta volna a két költő összekötő barátságának.

BÁNKUTI IMRE

SZIKLAY LÁSZLÓ: LAUNER ISZTIVÁN. EGY 1848. ÉVI SZLOVÁK RÖP-IRAT SZERZŐJE. (A Pázmány Péter Tudományegyetemi Szlovák Filológiai Intézet kiadása.)

A szlovák irodalom ismertnevű kutatója, Sziklay László ezuttal a centenáriumi évek megfelelően 1848-as témával foglalkozik. Könyve alapvetően tisztázza a szlovák nemzetiségi megmozdulásnak néhány fontos szellemtörténeti hátterét és ezzel kapcsolatban foglalkozik Launer Istvánnak, a nemzeti megbékélés hirdetőjének életével. Tanulmánya bő magyar, de főleg cseh-szlovák nyelvű irodalomra támaszkodva tudományos módszerrel ismerteti a Felvidék 1848-as történetének egy jelentős mozzanatát.

A tanulmány jelentősége túlnő egy intézeti kiadvány értékén. Nemcsak azért, mert egy 1848-as, kétségtelenül jelentős szerepet játszó személy életrajzát adja, hanem magának a tanulmánynak az útmutató szerepe is jelentékeny. Ma sokat beszélünk a nemzeti-ségi kérdésről, a szabadságharcról; de ez nem jelenti azt, hogy ezen a téren már mindent el is végeztünk. Sőt! A